

Restaurátorský průzkum a záměr obnovy

Předklášteří u Tišnova

Kostel Nanebevzetí Panny Marie, interiér - stratigrafie

Pastiglia
společnost pro obnovu památek, s.r.o.
Bašty 2
602 00 Brno
IČ 03929388

info@pastiglia.cz

leden 2017

Pastiglia
společnost pro obnovu památek, s.r.o.
Bašty 2, 602 00 Brno, info@pastiglia.cz
IČ 03929388 DIČ CZ03929388

Obsah

1	Základní údaje	2
1.1	Lokalizace objektu	2
1.2	Údaje o památce	2
1.3	Objednatel	2
1.4	Investor	2
1.5	Zpracovatel průzkumu	3
1.6	Dostupné materiály	3
2	Předmět průzkumu	3
3	Historie obnovy výmalby	3
4	Výsledky sondážního průzkumu	4
5	Rozsah průzkumu	5
6	Návrh restaurování	5
7	Dokumentace	6

1 Základní údaje

1.1 Lokalizace objektu

Kraj/ Okres: Jihomoravský/ Brno-venkov

Obec: Předklášteří u Tišnova

Adresa: ul./ nám. č.:

Katastrální území: Předklášteří, parcela č.: st.1

Název objektu: kostel Nanebevzetí Panny Marie

Památková ochrana: objekt je národní kulturní památkou dle zákona pod r. č. ÚSKP 28276/7-1045

Lokalizace objektu v katastrální mapě

1.2 Údaje o památce

Autor/ vznik:

--/ před 1240, úpravy v době barokizace v 60. letech 18. století, rekonstrukce na konci 19. století

1.3 Objednatel

A77 Architekti, Tausigova 21, 615 00 Brno

1.4 Investor

Římskokatolická farnost Předklášteří, Ondřejova 1062, 666 02 Předklášteří

1.5 Zpracovatel průzkumu

Pastiglia společnost pro obnovu památek, s.r.o. Bašty 2, 602 00 Brno, IČ 03929388, e-mail: info@pastiglia.cz; Mgr. et Mgr. Zuzana Hlavicová, Mgr. Martin Číhalík, Mg.A. Renata Novotná Zemanová, PhDr. Šárka Fidrichová

1.6 Dostupné materiály

- Fotodokumentace uložená na NPÚ ÚOP v Brně.
- Archiv NPÚ ÚOP v Brně
- Archiv ŘKF Tišnov
- Klátil, Rudolf: Paměti Předklášteří a tišnovského kláštera „Porta Coeli“. 1925

2 Předmět průzkumu

Předmětem průzkumu a restaurátorského záměru jsou povrchové úpravy stěn interiéru kostela. V rámci zpracování průzkumu byla provedena dokumentace stávajícího stavu, sondáže do povrchových úprav a vyhodnocení archivních zpráv.

3 Historie obnovy výmalby

Výmalba interiéru byla zcela jistě nově provedena v 60. letech 18. století v souvislosti s jeho barokizací a novými vestavbami – architektura oltářů, kazatelna, poprsné kůru apod. Vznik současné výmalby – šablonový dekor můžeme klást do přelomu 19. a 20. století. Byť archivní dokumentace explicitně nevyjmenovává novou výmalbu, vyplývá z logiky oprav a zmínek o rozsáhlých opravách interiéru, které byly prováděny od roku 1899. (Viz komparace s dobovou fotografickou dokumentací, která ukazuje, že nejméně od 30. let 20. století se interiérová výzdoba neměnila a šablonový dekor je pořád stejný.)

Z roku 1942 existuje rozpočet na obnovu interiéru, ovšem není zřejmé, zda došlo k realizaci prací. V roce 1983 proběhl průzkum barevných vrstev za bočními oltáři, kde bylo nalezeno nejvíce povrchových úprav. Text zápisu: *„Po vyjmutí obrazů z bočních oltářů byly odkryty protažené přípory půlválcového tvaru nesoucí středověkou klenbu, k níž byly v 60. letech 18. století přistavěny nové Schweiglovy oltáře. V době těsně před jejich zbudováním byly tyto přípory opatřeny zeleným vápenným nátěrem. Orientální průzkum dále prokázal existenci této barvy i na žebrech klenby a ostatních opticky tektonicky působících člancích interiéru stavby. Hlavice přípor byly natřeny v této fázi šedou barvou. V souvislosti s pořízením nových oltářů se změnila i barevnost interiéru. Době po výstavbě oltářů*

odpovídá bílý nátěr všech architektonických článků. K výrazné změně této barevnosti, která pravděpodobně byla shodná i s podobou barevnost středověké (pod zelenou barokní vrstvou byly nalezeny tři až osm vrstev bělavých vápenných nátěrů) došlo až při pseudoslohové výmalbě provedené koncem minulého století s použitím malovaného kvádrování, florálních motivů a dalších prvků. Doporučeno respektovat barokní barevnost.“

Po roce 2000 byly vymalovány dvě pole klenby nad kůrem a část stěn, vyjma šablonový dekor, který zůstal nedotčen. Byla respektována stávající barevnost pasivních ploch.

Velmi zajímavým dokladem, ovšem zatím bez kritického zhodnocení, jsou zaměření, která pro monografii J. E. Vocela připravil Ferdinand Kirscher. Vyjma půdorysu, jsou hodnotné, zvláště v kontextu s povrchovými úpravami, i řezy a pohledy. V části lodi je znázorněno kvádrkové zdivo na stěnách, v presbytáři pak mají stěny shodné grafické provedení, jakým jsou zvýrazněny omítky exteriéru. Domněnku, o prezentaci interiérových stěn v podobě kvádrkového zdiva až do poloviny 19. století (kdy byla provedena první historizující úprava), bude třeba analyzovat až při plošném zpřístupnění stěn. Sondážní stratigrafický průzkum z plošiny nemůže tuto situaci plně nahradit. Jde spíše o ověření historického vývoje výtvarné úpravy stěn interiéru, nikoli o úvahy vedoucí k návrhu na odstranění stávajících omítek a návratu k prezentaci kamenného zdiva.

4 Výsledky sondážního průzkumu

Pro provedení stratigrafického průzkumu nebyly přístupné plochy za obrazy bočních oltářů, kde se v minulosti dochovalo nejvíce vrstev nátěrů (viz citace průzkumu z roku 1983). Sondáže byly realizovány na běžně dostupných místech stěn a kleneb. Zde bylo nalezeno pouze minimum dochovaných vrstev, konkrétně dvě, což svědčí o radikálních úpravách interiéru, resp. jeho povrchových úprav při rekonstrukci kostela na přelomu 19. a 20. století.

Tato nálezová situace by mohla teoreticky odpovídat i zaměření (řezům) z poloviny 19. století (viz výše), kde je na stěnách zobrazeno kvádrkové zdivo. Šablonový dekor je proveden technikou secco – kličová tempera.

Zjištěné barevné úpravy:

- bílá líčka na kamenném zdivu
- omítka
- kombinace tyrkysové a nachové barevnosti – výmalba z 60. let 19. století
 - o v této vrstvě byla rovněž provedena dekorativní šablonová výmalba a žebra klenby byla členěna v iluzi kamenných bloků se spárováním
- stávající dekorativní výmalba – výmalba z konce 19. století (1899)

5 Rozsah průzkumu

Vizuální prohlídka a fotodokumentace současného stavu, stratigrafické sondy.

6 Návrh restaurování

Restaurování stávajícího stavu, dekorativní výmalba

- Čistění - houba Wishab*, těsto s modrou skalicí, chleba
- Injektáže hlubších prasklin - Ledan TB*
- Tmely - štukový vápenný tmel
- Vápenná jádrová omítka s frakcí do 1,5 mm, vápenný štuk s mramorovou moučkou
- Fixáž - 5% roztok hydroxypropylcelulózy (Tylóza)* v etanolu
- Izolování - 2 -5% roztok Paraloidu B 72* v toluenu
- Barevné retuše - práškové pigmenty zn. Keim* a Bayer*, tempery Umton*. Pojené tylózou*, dle potřeby s přídavkem Primalu* nebo Lascaux M 498*

***) Materiály jmenovitě uvedené v projektu nejsou závazné, ale jsou reprezentanty kvalitativního standardu. Zadavatel umožňuje pro plnění veřejné zakázky použití i jiného rovnocenného řešení, které bude odsouhlaseno pracovníky památkové péče.**

Presbytář, plocha stěny. 1- kamenné zdivo s vápenným nátěrem, 2- cca 2cm mocná vrstva omítky, 3- bílá vápenná líčka, 4- šablonová výmalba

Presbytář, přípora klenby. 1- kámen, 2- bílá vápenná líčka, 3- tenká štuková vrstva omítky s tyrkysovou monochromní úpravou, 4- vápenná líčka, 5- šablonová výmalba

Plocha vpravo vedle hlavního oltáře. 1- omítka, 2- světle okrová vápenná vrstva, 3- stávající výmalba

Náběh klenby za hlavním oltářem. 1- omítka, 2- okrový nátěr ve dvou vrstvách

Poprseň kůru v transeptu. 1- přímo na omítce je v ploše poprsně zachovaná ve fragmentech nachová vrstva, na ni v rozvilinovém štukovém dekoru navazuje tyrkysová.

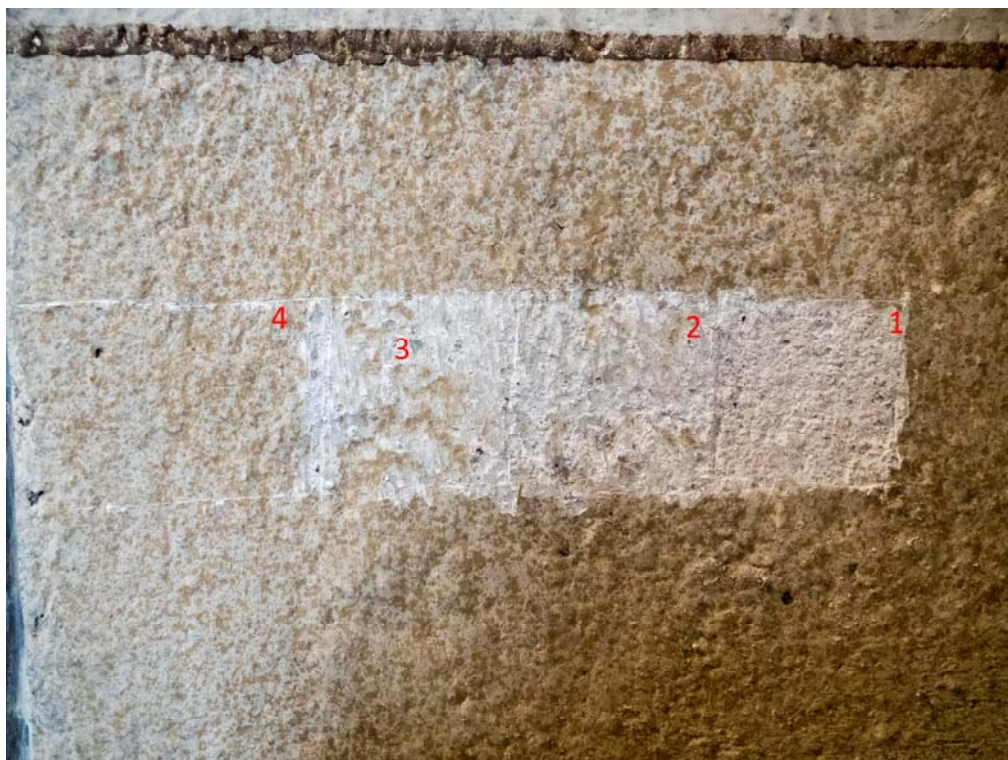
Poprseň kůru v transeptu. 1- cihlové zdivo, 2- omítka, 3- vápenná líčka s fragmenty nachové vrstvy, 4- stávající výmalba

Čelo oblouku boční lodi. 1- kamenné zdivo s vápennou líčkou, 2- tenká vrstva omítky, 3- stávající výmalba

Čelo oblouku boční lodi. 0- kamenné zdivo, 1- vápenná líčka, 2- tenká vrstva omítky, 3- současná povrchová úprava

Plocha stěny vedle pravého bočního oltáře. 1- omítka, 2- vápenná líčka, 3- fragmenty světle zelené výmalby, 4- současná povrchová úprava

Soklová část vedle pravého bočního oltáře. 0- kamenné zdivo, 1- hrubozrnná jádrová omítka, 2- mladší omítková oprava se stávající výmalbou

Klenba boční lodi. 0- cihlové zdivo, 1- omítka, 2- bílá vápenná líčka na klenbě a na stěně na ni navazuje nachová vrstva, 3- stávající povrchová úprava

Klenební žebro, boční loď. 1- kombinace tyrkysové a nachové, 2- současná povrchová úprava ve dvou vrstvách

Dokumentace místa s destruovanou částí povrchové úpravy – iluzivní členění kamenných bloků a zvýraznění spárování kamene

Výmalba z 60. let 19. století v místě zatečení do klenby boční lodi

Pohled do presbytáře – současný stav

Pohled do presbytáře – stav cca 30. léta 20. století

Pohled ke kůru – současný stav

Pohled ke kůru – stav cca 30. léta 20. století